

L'AVALUACIÓ DE LES COMPETÈNCIES EN UN CURRÍCULUM CENTRAT EN L'ESTUDIANT

M. Dolors Bernabeu
Escola Universitària d'Infermeria Vall d'Hebron. Barcelona

Girona, juny 2007

Metodologies d'ensenyança-aprenentatge centrades en l'estudiant

- Aprenentatge col·laboratiu
- Aprenentatge cooperatiu
- Aprenentatge per projectes
- Estudi de Casos

Piràmide d'aprenentatge

National Training Laboratories Institute, Bethel, Maine, USA

APRENTATGE BASAT EN PROBLEMES.

Què es l'Aprenentatge Basat en Problemes?

“ Un mètode d'aprenentatge basat en el principi d'utilitzar problemes com a punt de partida per l'adquisició i integració de nou coneixement.”

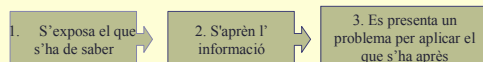
H.S. Barrows 1982

QUÈ ES?

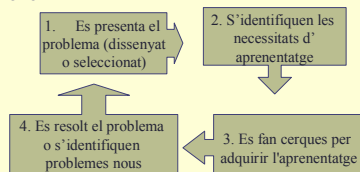
- És una estratègia d'ensenyança-aprenentatge.
- L'adquisició del coneixement i el desenvolupament de habilitats i actituds tenen la mateixa importància.
- Es porta a terme en un grup petit d'estudiants(6-8), que analitzen i resolen un problema, amb l'ajut d'un tutor.
- Adquireixen l'aprenentatge del coneixement de la matèria, elaboren un diagnòstic de les necessitats d'aprenentatge i treballen col·laborativament.

Diferència amb l'aprenentatge tradicional:

Aprenentatge tradicional: lineal

ABP: cíclic

Aprenentatges que es fomenten amb l'ABP

- ✓ Habilitats cognitives: pensament crític, anàlisi, síntesis i avaluació.
- ✓ Aprenentatge de conceptes i continguts propis de la matèria d'estudi amb actitud positiva.
- ✓ Habilitat per identificar, analitzar i solucionar problemes
- ✓ Capacitat per detectar necessitats d'aprenentatge
- ✓ .../...

.../...més aprenentatges

- ✓ Treballar de manera col·laborativa amb una actitud de disposició a l'intercanvi.
- ✓ Manejar eficientment diferents fonts d'informació.
- ✓ Comprendre fenòmens de l'entorn específic i contextual
- ✓ .../...

.../...més aprenentatges

- ✓ Escoltar i comunicar-se de manera efectiva.
- ✓ Argumentar i debatre idees sòlidament fonamentades.
- ✓ Participar en el procés de presa de decisions
- ✓ Demostrar seguretat i autonomia en les accions

ANTECEDENTS DEL CANVI a L'EUI Vall d'Hebron

- **Avaluació de la qualitat (Agència de la qualitat dels ensenyaments del sistema Universitari Català) Curs 1999-2000**
- **Pla Estratègic de l'EUI Curs 2000-2001**
- **Programa Europeu Sòcrates/Erasmus 1995-96 - 2002-03**
- **Centre adscrit, Autonomia**

Rol del docent

- ❖ Formació "en el canvi i per el canvi"
- ❖ Tutor grup tutorial
- ❖ Rol expert en :
 - ❖ Definició de perfil i competències
 - ❖ Elaboració d'objectius d'aprenentatge
 - ❖ Disseny de situacions
 - ❖ Elaboració de programes de habilitats
 - ❖ Planificació de l'avaluació

COMPETÈNCIES

Les competències les podríem referenciar en tres àmbits:

- > **El referent cultural**, competència per analitzar l'entorn canviant i els significats culturals que ens permetin interpretar la relació dels termes amb els conceptes.
- > **Les competències pròpies de la professió**, relacionades amb el saber, saber fer i saber ser.
- > **Les competències genèriques**, no pròpies de l'àmbit professional, sinó inherent a camps més amplis, com comunicació, treball en equip, relacional, etc.

Extracte sobre competències dels estudiants universitaris

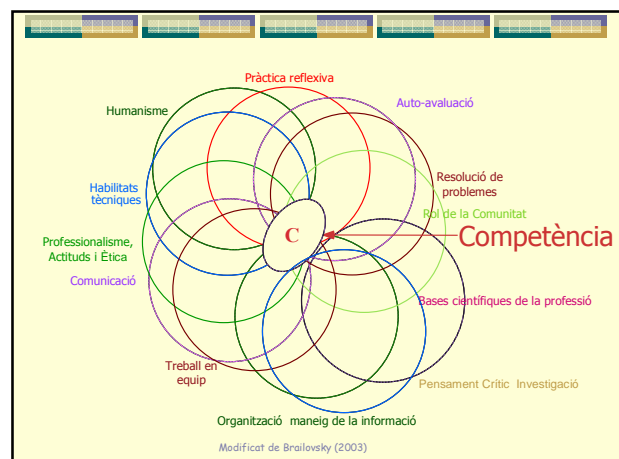
(Ewel y et, 1997, Diez Hochleitner, 2001 y Monereo y Pozo 2003)

- Aprendre a aprendre, a pensar, i a desenvolupar una curiositat i desig d'aprenentatge per enriquir la vida
- Aprendre a localitzar la informació pertinent i a transformar-la en coneixement a través de l'experiència
- Aprendre a cooperar
- Aprendre al llarg de la vida
- Aprendre a comunicar
- Aprendre a sortir-se'n amb les NTIC
- Adquirir la capacitat per la transferència dels aprenentatges
- Aprendre a ser crític
- Aprendre una ètica professional

COMPETÈNCIA

“... el grau d'utilització dels coneixements, les habilitats i el bon judici associats a la professió, en totes les situacions que es poden confrontar en l'exercici de la pràctica professional”

Kane (1992)

DEFINICIÓ COMPETÈNCIES PROFESSIONALS

- **Projecte de competències de la professió d'Infermeria.** Comissió d'Infermeria i les seves especialitats específiques del Consell Català d'especialitats en Ciències de la Salut. Editat pel Consell de Col·legits de Diplomats en Infermeria de Catalunya 2002
- **Marc general per al disseny, el seguiment i la revisió de plans d'estudis i programes.** Agència per la qualitat del sistema Universitari a Catalunya 2002

COMPETÈNCIA / PERFIL

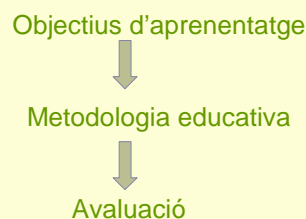
El rol professional de la infermera engloba dos dimensions: rol autònom i rol de col·laboració o vigilància (Riopelle-Teixidor2000)

1. Col·laborar en la promoció i prevenció de la salut
2. Proporcionar cures infermeres a les persones en situacions específiques mitjançant un mètode sistematitzat
3. Gestionar la prestació de cures infermeres

COMPETÈNCIA / PERFIL

4. Mantenir actualitzats els seus coneixements i habilitats amb capacitat per tractar situacions noves
5. Mantenir unes relacions interpersonals adequades
6. Observar una conducta ètica

OBJECTIUS D' APRENTATGE

Competència 2:
Proporcionar cures infermeres a les persones en situacions específiques mitjançant un mètode sistematitzat.

OBJETIUS

Primer	Segon	Tercer
Anàlitzar la influència de la homeòstasi en la satisfacció de las necessitats bàsiques	Relacionar les dimensions fisiopatològiques, psicològiques i socials, amb els diagnòstics infermers i el tractament al llarg del cicle vital	Realitzar cures d'infermeria a persones en situacions crítiques i processos terminals, aplicant el procés d'atenció d'infermeria

AVALUACIÓ

Avaluar fa referència a qualsevol procés per mitjà del qual alguna o varies característiques d'un estudiant, d'un grup d'estudiants, d'un ambient educatiu, d'objectius educatius, de materials, professors, programes, etc. , reben l'atenció del que avalua, s'analitzen i es valoren les característiques i condicions en funció d'uns criteris o punts de referència, para emetre un judici que sigui rellevant per l'educació. (Gimeno Sacristán, 1992)

Avaluar es:

- Emetre un judici sobre la base d'una comparació, per prendre decisions.
- Referent o normotipus:
 - Estadístic
 - De criteri
 - Individualitzat

Estadístic

- Quan la comparació s'estableix respecte a un grup de referència. Per exemple, s'aplica aquest tipus de normotipus en un examen d'oposició en el que es tracta d'escollir el millor entre els aspirants.
- El valor que s'atorga al resultat d'avaluar depèn de la posició relativa respecte als altres resultats amb els que es compara.

De criteri

- La comparació s'estableix amb un marc de referència extern que especifica les característiques que ha de tenir l'objecte avaluat per ser valorat positivament. Els objectius són el criteri principal a utilitzar en l'avaluació didàctica.
- Comparació amb el judici d'experts

Individualitzat

- La comparació s'estableix entre la situació d'un estudiant en un moment del seu procés d'aprenentatge i els resultats obtinguts després del seu aprenentatge.
- Valora la qualitat en funció de la millora obtinguda al llarg del període a que es refereix l'avaluació.

Avaluació a L'EUI Vall d'Hebron

- Avaluació Formativa
 - > Al llarg del procés d'aprenentatge
- Avaluació Sumativa
 - > Qualificacions

Objectius de l'avaluació formativa

L'avaluació formativa, es aquella que es realitza al finalitzar cada tasca d'aprenentatge i té l'objectiu d'informar dels resultats obtinguts, i eventualment, advertir on i en quin nivell existeixen dificultats d'aprenentatge que permetin la cerca de noves estratègies educatives que siguin més profitoses. Aporta una retroalimentació permanent en el desenvolupament del programa educatiu.

Objectius de l'avaluació: Final

- L'avaluació sumativa, es aquella que té l'estructura d'un balanç, realitzada després d'un període d'aprenentatge en finalitzar un programa o curs.
- Els seus objectius son qualificar en funció d'un rendiment, donar una certificació, determinar e informar sobre el nivell assolit.

Avaluació a l'EUI Vall d'Hebron

Interna:

- **Avaluació formativa i sumativa**

Externa:

- **Avaluació Clínica Objectiva i Estructurada (ACOE)**

AVALUACIÓ

- **Avaluació Formativa**
 - Grup tutorial
 - Prova escrita
 - Programes d'habilitats
 - Pràctiques clíniques
- **Avaluació Sumativa:**
 - Qualificacions

Avaluació del grup tutorial

- ❖ **Coneixements**
- ❖ **Actituds**
- ❖ **Habilitats**

Avaluació del grup tutorial

Adaptació de la Universidad del Sur, Bahia Blanca, Argentina

- **Habilitats d'aprenentatge**
- **Comunicació**
- **Responsabilitat**
- **Relacions interpersonals**

Avaluació del grup tutorial

Adaptació de la Universidad del Sur, Bahia Blanca, Argentina

- **Responsabilitat**
 - ✓ Informa en cas d'absència
 - ✓ Respecta els horaris
 - ✓ Demuestra tenir coneixements dels objectius de la unitat
 - ✓ Realitza cerques d'informació i se les estudia
 - ✓ Realitza accions per corregir els seus punts febles

Avaluació del grup tutorial

Adaptació de la Universidad del Sur, Bahía Blanca, Argentina

Habilitats d'aprenentatge

- ✓ Reconeix les dimensions biològiques, psicològiques i socials del problema
- ✓ Integra les dades del problema a coneixements previs
- ✓ Demostra capacitat per formular hipòtesis
- ✓ Organitza i executa un bon pla d'estudi
- ✓ Realitza cerques d'informació rellevant i les analitza críticament
- ✓ Justifica comentaris amb referències adequades
- ✓ Participa de manera activa i pertinent
- ✓ Es organitza/da amb la gestió del temps
- ✓ Realitza l'autoavaluació la dels parells i al tutor/a

Avaluació del grup tutorial

Adaptació de la Universidad del Sur, Bahía Blanca, Argentina

Comunicació

- ✓ Sintetitza la informació
- ✓ Presenta la informació de manera ordenada
- ✓ Se expressa de manera clara i precisa
- ✓ Verbalitza de manera adequada el seu confort o disconfort en el grup

Avaluació del grup tutorial

Adaptació de la Universidad del Sur, Bahía Blanca, Argentina

Relacions interpersonal

- ✓ Contribueix a ordenar la discussió
- ✓ Es tolerant i respectuós amb els seus iguals i el tutor/a
- ✓ Espera al final d'una intervenció per fer la seva
- ✓ Sap escoltar
- ✓ Sap fer i rebre crítiques

Rol/Avaluació del tutor

- Té habilitats per facilitar l'aprenentatge.
 - Promou el pensament crític desafiant a l'estudiant.
 - Promou en el grup l'aprenentatge basat en problemes
 - Promou el funcionament eficient i eficaç del grup
 - Promou l'aprenentatge individual
 - Serveix de model quan:
 - Practica l'escolta activa
 - Fa l'autoavaluació i mostra honestat intel·lectual
 - Fomenta l'avaluació en la tutoria
- .../...

Rol/Avaluació del tutor

.../...

- Té coneixements dels recursos d'aprenentatge de l'estudiant.
- Accepta l'aprenentatge centrat en l'estudiant, es a dir, que els estudiants son els principals responsables del seu aprenentatge
- Entén l'aprenentatge autodirigit al permetre que els estudiants assumeixen la responsabilitat de decidir les seves pròpies estratègies d'aprenentatge

PROVA ESCRITA

- ❖ Aplicació del procés a nivell individual
- ❖ Coneixements
- ❖ Comunicació escrita

Avaluació en situacions clíniques simulades

- ❖ Habilitats
- ❖ Coneixements
- ❖ Actituds

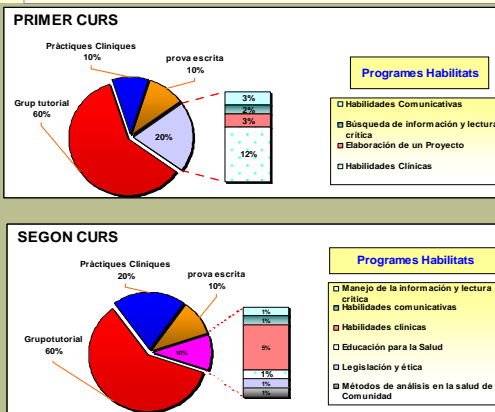
Avaluació en situacions clíniques reals

- ❖ Habilitats
- ❖ Coneixements
- ❖ Actituds

Objectius competencials	No satisfactori	Satisfactori amb reserves	Satisfactori
1. Capacitat de comunicar-se de manera efectiva amb els usuaris			
2. Capacitat de col·laboració amb l'equip, reconeixent els límits de la pròpia competència, mantenir els principis i valors de l'ètica			
3. Capacitat de documentar			
4. Capacitat per portar a terme les activitats d'infermeria, basades en la pràctica reflexiva , actitud d'aprenentatge continu i basat en les necessitats de les persones			
4. Capacitat per desenvolupar accions per a la promoció de la salut, prevenció de la malaltia i educació per la salut, en els diferents àmbits de la pràctica			

Planificació de l'avaluació

AVALUACIÓ EXTERNA

AVALUACIÓ DE COMPETÈNCIES (AVALUACIÓ FINALISTA)

L'avaluació la realitza d'institut d'estudis de la salut (IES), que es qui ha dissenyat la prova Avaluació Clínica Objectiva i Estructurada (ACOE)

AVALUACIÓ DE COMPETÈNCIES (AVALUACIÓ FINALISTA)

La prova consta de dues fases:

1ª Fase Examen multiestacions que inclou:

14 situacions clíniques paradigmàtiques de la pràctica d'infermeria que es desenvolupa al llarg de 20 estacions. Inclou dues estacions de descans

- > 14 estacions d'encontre amb un malalt simulat o realització d'una tècnica en un maniquí
- > 4 estacions de registre escrit

AVALUACIÓ DE COMPETÈNCIES (AVALUACIÓ FINALISTA)

2ª Fase Examen escrit que inclou:

90 preguntes múltiple d'elecció

Durada prova:
4 hores per la 1ª fase
2 hores per la 2ª fase

AVALUACIÓ DE COMPETÈNCIES (AVALUACIÓ FINALISTA)

- ✓ Valoració, recollida dades (12.5%)
- ✓ Detecció de problemes (10%)
- ✓ Planificació d'activitats (17%)
- ✓ Execució d'activitats (17%)
- ✓ Comunicació (12%)
- ✓ Activitats de prevenció i promoció de la salut (11.5%)
- ✓ Treball en equip (7%)
- ✓ Ètica, valors i aspectes legals (6%)
- ✓ Docència i recerca (5%)
- ✓ Coneixements (10%)

AVALUACIÓ DE COMPETÈNCIES (AVALUACIÓ FINALISTA)

- > **En l'any 2005 en aquesta prova varen participar 35 estudiants de la nostra escola sobre un total de 344 estudiants de las 10 Escoles d'infermeria de Catalunya.**
- > **Aquesta avaluació s'ha generalitzat a la totalitat dels titulats l'any 2006.**

AVALUACIÓ DE COMPETÈNCIES. Estudi comparatiu

La primera promoció formada amb la metodologia ABP es va graduar al juny de 2005, un terç d'aquests estudiants de manera voluntària varen ser avaluats amb les proves ACOE i les puntuacions comparades amb el grup d'estudiants avaluats de la darrera promoció formats amb metodologia tradicional.

AVALUACIÓ DE COMPETÈNCIES. Estudi comparatiu. Resultats

- “ No es varen observar diferències significatives en el resultat total de la prova entre les dues promocions. Si s'analitzen les dues fases de la prova separadament no s'observen diferències significatives en la fase de multi-estacions però si en la fase escrita, favorable a la promoció de 2005.”

AVALUACIÓ DE COMPETÈNCIES CONCLUSIONS

- 1.- No hi ha dubte que aquest tipus d'avaluació proporciona en el graduat una informació de gran interès, ja que indica el grau de desenvolupament de les seves competències avaluades en relació al grup.
- 2.-Al grup docent, li permet considerar aquells aspectes a millorar en l'estratègia formativa dels futurs professionals.

MOLTES GRÀCIES

E-mail: mdbernabeu@vhebron.net